

ISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRÁK
 Holgben házas horecs. Vidékre postán szállítsa.
 Egész évre 72 korona Egész évre 84 korona
 Negyedévre 18 korona Negyedévre 21 korona
 Egész évre 30 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
 Nagyváradi Széchenyi Deszák-utca 5. Telefon: 2-63.
 A szerkesztőség hétköznap 8-12 óráig és a hirdetések a
 szerkesztőségben nem állnak be. Kiadói hivatalban másodévi.

Dr Katz Béla kormánybiztos-főispán beiktatása.

Tegnap délután ment végbe dr Katz Béla, Nagyváradi város új kormánybiztos-főispánjának ünnepélyes beiktatása. A régi főispánok beiktatásánál sokkal egyszerűbb keretekben történt az installáció, de az új főispán bensőségteljes, meleg fogadtatásban részesült a városi tanács és a jelenlevők részéről.

Kiemelkedő része volt az ünnepélynek ezúttal is Lukács Ödön főjegyző erőteljes, hazafias beszéde, amely után egyszerű, kezesetlen, de őszinte szavakban fejtette ki programját dr Katz Béla kormánybiztos, a melyben főleg a szociális intézmények fejlesztésének szükségét hangoztatta.

A beiktatás a városháza bizottsági termében folyt le, amely egészen megtelt részint a hivatalos személyekkel, részint hallgatósággal.

A városi tanács tagjain és a nagyváradi Nemzeti Tanács tagjain kívül megjelentek a biharmegyei Nemzeti Tanács, a szociáldemokrata párt, és radikális párt képviselői, a városi tisztikar több tagja, valamint a volt törvényhatósági tagok közül többen.

Az ünnepélyes gyűlésen Rimler Károly polgármester elnökölt.

Pár rövid szóval üdvözölte a jelenlevőket s jelezte, hogy Nagyváradi város Nemzeti Tanácsa végrehajtó bizottságának és a városi tanács együttes ülésének tárgya az új főispán kormánybiztos beiktatása. Kéri a főjegyzőt az érkezett belügyminiszteri leiratok felolvasására.

Jegyzőkönyvi köszönet Agoston Péternek.

Lukács Ödön főjegyző erre felolvasta a belügyminiszter leiratát, melyben dr Agoston Pétert kormánybiztosi állásától felmenti.

Rimler Károly polgármester rámutat, hogy Agoston Péter kormánybiztossal az a rövid együttlet, együttműködés a város fejlődése érdekében igen eredményes volt, mert a távozó kormánybiztos mindég meleg szeretettel támogatta a város ügyeit. Indítványozza, hogy jegyzőkönyvi köszönetet szavazzanak a volt kormánybiztosnak. Kívánja, hogy új, disztes és fontos állásában hírsz erővel szolgálhassa az ország érdekeit s Nagyváradi minden jó törekvését támogassa.

Az indítványt éljenzéssel fogadták.

Az új kormánybiztos fogadtatása.

Lukács Ödön városi főjegyző ezután felolvasta a belügyminiszter leiratát, melylyel dr Katz Bélát Nagyváradi város kormánybiztosává kinevezi.

Rimler Károly polgármester indítvá-

nyára megbizta dr Thury László v. főjegyzőt és Biró Márkot, hogy az új kormánybiztosot kéri fel a megjelenésre.

Zugó taps és éljenzéssel fogadták dr Katz Béla kormánybiztosot, mikor a terembe lépett.

A taps lecsillapultával Rimler Károly polgármester felkérésére az új kormánybiztos letette a fogadalmat, melynek elhangzása után a főjegyző a következő beszéddel üdvözölte a kormánybiztosot:

Lukács Ödön beszéde.

Kormánybiztos ur! A mai nappal Kormánybiztos ur egy disztes, de nehéz, tekintélyes, de sok munkával járó, erő és hatalommal felruházott, de a felelősség nehéz súlyával terhelt posztót foglal el. Az önkormányzat határain belül a nép szociális igazgatásának irányítása, a háboru okozta sok nyomorúságnak enyhítése, a termelő munka megindítása, s legfőképp a törvényhatósági közéletnek az új korszellemben való átalakítása válik feladatává.

E munka edzett ideget és különösen sok energiát kíván most, amidőn a nagy világegyetem hanyatlóban van ugyan, de különböző pontokon veszélyes tüzelések keletkeznek, melyeknek a faji gyűlölet által szított magas lángjai felgyújtják a nép szolidaritás erős kapcsolatát, felperzselik a nemzeti érintkezés gazdasági kapcsolat összekötő vonalait, s így továbbra is ránk kényszerítve a legyeres közlelem irózatait az öldöklés légkörében kell maradnunk, az erkölcsök elfajulását apatikussan szemlélünk, a hazánk értékes területeitől elszakítva, a szabadmozgás lehetőségétől megfosztva, az alkotó munka felvételében akadályoztatunk, súlyos nélkülözések veszélye felé sodródunk.

Fásulttá, lehagolttá teszi a kedélyeket, hogy összeül Európa acropagia, rajzolja a térképet, itélkezik népek jövője felett, s itt érdekeink védelmére alig számíthatunk, s csak öntudatos viselkedésünkbe, kultúrál voltunkba, a jog és igazság erejébe, s békehátkény szelleműl vezetett politikánkba vethetjük már csak minden hitünket. A pacifizmus politikája pedig a népszabadság politikája.

Ez az új politika megbuktatta a rendiséget, megdöntötte a híralyság intézményét, épen hagyta azonban a szocialista szervezete, döntő szerepet juttatott a szociáldemokrata pártnak, amelynek exponensként Kormánybiztos ur székét elfoglalja.

Jól tudjuk, hogy a szociális politika a kollektiv gazdasági rend, a nemzetköziség, a pacifizmus elvi alapján áll s így az eddig érvényben volt politikai rendszerrel diametralis ellentétben áll, mégis az osztályharc szakadatlanága mellett is, az alkotó realpolitikának akacályait nem látjuk benne.

A német társadalom ma a szocializálás legelőrehaladottabb stádiumában van, ha tehát valahol, akkor bizonyára itt érkehetett volna el a kollektivizmus ideje. De a

német többségi szociáldemokraták jól tudják, hogy elvek és erők nem mindenkor fedik egymást. Jól tudják, hogy még Marx tanítása szerint is messze van a nagy szociális forradalom órája. A kapitalizálódás és proletárizálódás kettős folyamata még nem érett odáig, hogy csak életvesztett formák eltakarítását jelentené a forradalom. Pedig nemcsak a gazdasági előfeltételek hiányoznak, hanem a lelkiek is. Az emberekben mélyen gyökerezik meg az individuális szellem. Az emberi szolidaritás, a közönség céjainak való önkéntes alárendelés még nem ösztön az emberekben. A német szociáldemokrácia többsége tehát kénytelen volt elfogadni a magántulajdon tényét, kénytelen volt a szociáldemokrácia osztályharcának elvi nemzetközisége ellenére is elismerni a nemzeti és faji önindat, társadalom és állam alakító erejét s kénytelen volt pacifista meggyőződése ellenére is hadsereget toborozni a rendbontók és betolakodók ellen.

A magyarországi szociáldemokrácia vezetői érzik is a valóságos viszonyok és lehetőségek gyakorlati alapjaira s ha meg is tartották végső ideájuknak a kollektivizmust, mégis a hozzájutást nem romboló előretörés, de fokozatos haladással akarják lehetővé tenni.

Kormánybiztos ur e realpolitikai taktika híve s így a városi társadalom együttműködéséhez elfogadható bázist nyújt. A városi polgári társadalma ugyanis a nemzeti eszme, a magántulajdon és a hadsereg elvi alapján állva is elismeri, hogy az egyetemes társadalmi fejlődés, a fokozatos szerves szocializálódás jegyében és irányában történik, a magántulajdon régi módú individualis liberális korlátatlansága a múlté, a kapitalizmus, a szociális gondolat revíziója alatt van. A polgárság nagy többségének progresszív gondolkodása, az új korszellemnek megfelelő politikai felfogása tehát lehetővé teszi, hogy a szociáldemokrata munkássággal együtt építse a jövőt. Az a remény hatja át a város közönségét, hogy a Kormánybiztos ur működésével a helyi közéletben a történelmi átalakulást nagyobb rázkódás nélkül lehetővé fogja tenni, az autonómia új céljait, új irányát az elfogulatlan igazság magaslátárol fogja kijelölni, az új idők kultúrális, gazdasági szociális munkáját az egyéniséget jellemző nagy komolysággal fogja végezni s érző szívével a nép szenvedéseim enyhíteni fog.

A város tanácsa és tisztikara át van hatva a világhaladás szellemétől, megértője és művelője a szabadeszmének, a szabadság és függetlenség szívének mindig lelkes vágya volt, — éppen azért tekintse Kormánybiztos ur munkatársának az emberi élet e nagy vívmányainak megőrzésére irányuló munkájában. Meg fog győződni a Kormánybiztos Ur, hogy a tisztikar mindig odaadó kitartással fog közreműködni a viszonyoknak az igazi demokrácia szellemében való konsolidálásában s ezáltal egy boldogabb élet alapjainak lerakásában.

Őszintén kívánjuk, mi, akik a nagy Széchenyi szavai szerint a kíméletlen ember-

ifjú sokaságában látjuk a magyar jövőt, hogy Kormánybiztos urat ne törje meg a mai idők gigantikus nagy munkájának terhe, de lássa a munkának eredményét, egy jobb, szebb, boldogabb Magyarország felvirágzásában.

Nekünk rendíthetetlen kűnk, hogy az új idők tisztító tűzén megmésesedik a magyar orvny, megacélosodik az orv s tisztultabb formában fogja megkezdeni Magyarország az új életét.

A nagy figyelemmel hallgatott beszéd végeztével újból kitört az éljenzés és taps.

Majd az új kormánybiztos tartotta meg székfoglaló beszédét, amely vázolta programját a következőkben:

Dr Katz Béla székfoglalója.

Mélyen tisztelt együttes ülés!

Mély megilletődéssel és hálával mondom köszönetet azokért a szép szavakért és az előjelezett bizalomért, amelyet a főjegyző ur tolmácsolta és még nagyobb hálával fogadom a kiállításba helyezett támogatást, mert magam érzem legjobban azokat a nehézségeket, a munkának azt a sokaságát, amelyek itt reám várnak. Régebben is ez a pozíció a felelősségnek igen súlyos fokát és a munkának igen nagy terhét jelentette. Amde még néhány hónappal ezelőtt is megkönnyítette ezt a terhét az a körülmény, hogy a centralis kormányhatalom teljes erejében itt volt, vele együtt volt az épségben levő tisztviselő szervezet, mely a készen szállított eszméket gépezetszerűen feldolgozta és rendelkezésre állott a fegyelméleti karhatalom. Ma mindez a múlté, ma mindez a porban hever. Ma megroppantak az ország politikai és gazdasági kötefékei, a külföld gazdasági segélyforrásai kiapadtak, idegen megszálló csapatok éles késsel vágják szét az ország erejét s az új demokratikus közgazdasági intézmények még nem forrtak ki. A mai néhez időkben az új intézmények helyi látókörre tettek szert és így megnehezdedtek azoknak feladatai. Mindezek dacára szilárd hittel és bizalommal remélem, hogy ebből a látszólagos khaoszból nem egy sötét korszak, hanem egy új, boldogabb produktív élet fog kisarjadzani a régmúlt romjai helyett, a munkának, a boldogulásnak, a népi törekvések széles érvényesülésének új rendje fog megszületni. Mikor súlyosan érzem az élettapasztalásoknak és előképzettségeknek fogyatékait, igérem és megfogadom, hogy fokozott lelkesedéssel, áldozatkészséggel minden egyéni érdek háttérbeszorításával fogom teljesíteni mindazt, amire emberileg képes vagyok. Jól tudom, hogy az emberi teheiség korlátai szűkek s én a magam szerepét tisztán csak erőnek életrekeltésével, minden produktív és progresszív érték összefogásában szeretném látni. Hogy egy banális hasonlattal éljek, eszembe jut az élettolyamat, amikor a gyöngygyűlöbön a gyöngy új jön létre, hogy a kagylóba egy idegen irritáló elem kerül, amely kiváltja ezzel az irritáló, izgató jelenlétével az új értéket. Én azt hiszem, hogy én magam az eltérő világmézetem által leszek oly irritáló hatással, amely kiváltja körülöttem az új munkás és erőteljes társadalmat.

Ami programomat illeti, nem titkolhatom s nem is szükséges, hogy voltaképpen a munkásosztálynak, mely a legszélesebb értelemben veendő, tehát a kétkézi és szellemi munkásoknak minden kategóriáját magában foglalja, minden téren való oly érvényesülését óhajom, amiként azt a szociáldemokrata program előírja. Nem kívánok doktrínór elemeléseket minden meggondolás nélkül alkalmazni. Az a tudományos szellem, melyben felevenkedtem, a Marxizmus megköveteli, hogy a mindenkori gazdasági és hatalmi viszonyokkal a legszigorúbban számoljunk s csak annak a megvalósítására törekedjünk, amely reális is. Kísérleteknek a város érdekeit sohasem fogom áldozatul hozni.

Legközelebbi teendőimről kívánom csak informálni. Mivel minden haladásnak alapja a termelő munka, elsősorban a munkaloyamat megindításával kell foglalkozni. A munkapiac, amely a munkanélküli segélyekből él, át kell, hogy alakuljon gazdasági életet termelő munkaloyammattá. Ennek akadályait, a nyers és fűtőanyagok hiányát, az építőanyagok beszerzését — igyekszem minden tölem telhető erővel az utóból elhárítani. A termelés minden ágazata a legnagyobb támogatásra szorul. De nemcsak a termelő, hanem a fogyasztó érdekeivel is kell törődni. E téren vannak halasztást nem tűrő teendőink. Ilyen elsősorban a lakáskérdés. Belsőülött nagyváradiak, a hadból hazatért véreink hajléktalanul állanak s a lakásinség végleges megoldása előtt minden rendelkezésre álló eszközzel ideiglenesen is kell a tarthatatlan helyzetben is segíteni. Kűzdenünk kell a jogosulatlanul felhajtott árakkal szemben. Még pedig a törvény legerélyesebb alkalmazásával. Meg kell védeni a jogosult vállalkozókat és kereskedőket is az idegen elemek árfelhajító törekvéseitől. Egyelőre bejelentem, hogy sürgős feladatom lesz, hogy a bűnöző gyermekek sorsán enyhítsünk, egyrészt preventív eszközökkel, melyek megakadályozhatják, hogy a gyermek a posványba kerüljön, másrészt azzal, hogy a represszáliák eszköze ne a börtön, hanem az egészséges munkaműhely legyen, ahol gyermek, különösen a munkások gyermekei a társadalom hasznos tevéyszővé fejlődhessenek. Az iparostanoncok kérdéseit intenzíven akarom kezelni. A közegészség és a közkutatás hiányainak orvoslására is törekedni kell s végül mindezekre a feladatokra meg kell találnunk a ledzetedet. Én ezt nem csupán a közkutatás új rendszerébe való beilleszkedésbe keresem, hanem a közüzemek fejlesztésében is, amely eddig is az éhezés veszedelműl és csódtól mentette meg a várost.

Igy a köztisztaság új alapokra való fektetése, a kéményseprés házikézelése, ehhez hasonlók várnak reánk. Mindezekben a kérdésekben munkatársul tekintem a tisztviselő kart. Jól tudom, hogy a régi olnyomó rendszer a tisztviselőket felhasználta a maga szolgálataira de tudom, hogy ezek az urak egyet éreznek az új rendszerrel, amely minden progresszív munkát támogat és a munkanélküli jövedelmet háttérbe szorítja izérem, hogy a tisztviselők anyagi és erkölcsi függetlenségét meg fogom védeni, de áldozatkész és puritán munkát kérek, amelyet ha kell, ki is fogok kényszeríteni. Ismét hivatkozom arra, hogy gyakorlati munkát akarok végezni és nem doktrínér elnéletek alapjára helyezkedem. De tudni kell, hogy azok az erők, amelyek velünk szemben állnak és amelyeket a főjegyző ur oly széles látókörű beszédében ecsetelt, ezek csak természeti erők. Ezeket csak oly módon szabályozhatjuk, ha hozzájuk alkalmazkodunk és velük nem állunk szembe. Azok az erők, melyeknek hatásától a főjegyző ur a társadalmat félti, természeti erők alkalmazkodást követelnek. Nagyváradi közönsége és tisztviselő kara, amely előtt eltompultak a reakció erői, megértette, hogy a progresszív előhaladás nyújthat boldogulást és ha ez így van, akkor ba fog következn az, hogy a fejlődés minden nagyobb áldozat nélkül, sőt áldozat mentesen fogja átalakítani a társadalmat. Ehhez kerem az ő jóakarukat és magam is áldozatkész, önrelel, egyéni érdeket előtérbe jutni nem engedő munkát igérek.

A jelenlévők sokszor kitűző ovációval kísérték a kormánybiztos beszédét.

Dr Grósz Metyhért ezután a Nemzeti Tanács és a radikális párt nevében üdvözölte a kormánybiztos. Nem e őször üdvözöl főispánt, de üdvözlete nem a személynek szólt, de mindég az elvet hangsú-

lyozta. A mostani se várja, hogy a bizánci hódolat tömjénfüstjével üdvözölje, mert a céloknek, a vágyaknak, a törekvéseknek ad kifejezést. Nem szolgálni akarják az új főispánt, hanem közös célért együtt akarnak vele dolgozni. Az erre szolgáló eszközök egyek. A radikális eszmék hevitik hobbjeiket, mindketten egy végcél felé törekszenek, hogy olyan társadalmi berendezkedés legyen, hogy minél több ember elérje a boldogságot. Forradalomra vsn szükség, hogy ezt csak megközelítsük. Keadözés nem vezet célhoz. Radikális eszközökkel mélyen kell szántani. Ne kövessük a mulat, mikor saját javukra dolgoztak s a nagy köznek csak a morzsák jutottak. A változással sok érdek csorbulást szenvedett, de a nagy egyetemre ez örvendetes helyzetet teremt. E kornak is vannak gyarlóságai és fogyatékoságai, de meg tudjuk becsülni, amit hoz. Mig a fogyatékoságok nem tisztázódnak, nem látunk tisztán, de látjuk, hogy mily nagyszerű eredményeket várhatunk. Majd fejtegette, hogy eltérő a mostani forradalom az eddigiektől. Pax istenasszony alakját tüntette fel mostani forradalmunk. Egyéni képesség, rátermettség érvényesül. A mostani kormánybiztos is egy elnyomott osztályból származik, de az igazságot tűzte zászlajára s a nép akaratából, mintegy parancsra fogadta el mai helyét s tudja, hogy a helyhez és elveikhez nem lesz hűtellen. Büszkén tekint a kormánybiztosra, mint élő szimbolunára annak a demokraciának, a melyért ő is régen dolgozik (Éljenzés.)

A beiktatási aktus ezzel véget ért s dr Katz Béla kormánybiztos az együttes ülést bezárta.

Az ülés után a jelenlévők melegen üdvözölték az új kormánybiztos.

Tisztviselők kertvárosa az Aradi-uton.

A tisztviselő nyomor nem szűnt meg a címek és rangok eltörlésével. A háborus pótlékok is egymásután apadnak s lassankint visszazökkenünk a háborúelőtti állapotokba. Természetesen ez úgy értendő, hogy a tisztviselő viszi magával az elértéktelenedett pénz átkát, az óriási drágaságot és semmi joga nincs arra, hogy jövőjét rózsásnak lássa.

Ez az aggodalom sarkalja arra a tisztviselőket, hogy már most gondoskodjanak valamilyen formában a rájuk váró nehézségek elhárításáról.

Tegnap Fráter Barnabás alispánnál értekezletet tartottak a vármegyei tisztviselők Baranyi András elnöklete alatt. Legutóbb a megyei közíg. bizottság januári ülésén került szóba egy kertgazdaság terve, azonban a város melev magatartása a megvalósítást lényegesen kooita. A tisztviselők értekezletén Lendvay Béla gazdasági felügyelő ismertette a tervezetet. Eszerint nemcsak kertgazdaságot kívánunk létesíteni, hanem egy modern villavárost, egészséges környezettel. Virág s sétaterék, ügyesen elhelyezett parkok, öntözőit ke tek közt pihentethető fáradt idegeit a robotoló hvatalnok. A gyermekek egészséges nevelését nagyban elősegítené a sok tágas játszótér s a tisztvi-

sele a maga ápolta gazdasági és luxus kerttel kicsinyben megközelítendő azt az ideális társadalmi életet, amelyet Tolstoj képzel el, sőt birtokán meg is valósított.

A kertváros az Aradi-ut végén épül fel s magától értetődik, hogy ez involválja a közvetlen villamos összeköttetés megteremtését is. Ez tehát egyelőre a jövő zenéje is egy kicsit, de a modern kertgazdaság megvalósítását már most meglehet kezdeni. Az értekezlet nagy elismeréssel fogadta a kezdeményező lépéseket és megbizta Verner Kálmán árvaszéki elnököt és Lovdvy Bélát, hogy az ügyben kezdjenek tárgyalásokat az illetékes tényezőkkel. Érdekelve van a város és a lat. szertartásu káptalan.

A Nagyváradon letartóztatott tábortelkészt felmentették.

Török János görög-katolikus tábortelkészt 1917 őszén letartóztatták. A telkészt ugyanis a 4. honvéd pótzászlóalj élelmiszer bevásárlásával bizta meg és egy mellé beosztott őrmester nagyobb összeget sikkasztott el a katonaság pénzéből. Az őrmestert elfogták, de vele együtt letartóztatták Török Jánost is. Az őrmester öngyilkosságot követett el a rendőrség cellájában és a tábortelkészt ártatlansága is bebizonyult, de még sem engedték szabadlábon. Azóta folyik elene az eljárás, még pedig, amint most a bűnpör tárgyalásán kiderült, azért, mert Károlyi Mihály bizalmasa volt és békében leveleket közvetített Olaszországba. A letartóztatás tehát politikai tendenciából történt, a sikkasztás vádjá csak ürügy volt.

Török János ügyét a szegedi honvéd ezred esküdtbírósa most tárgyalja Horváth Géza őrnagy elnöklete alatt. A vád: fegyelmi vétség, levelezésmérszés és szabálytalanság. Feltűnő, hogy a fegyelmi aktákból fontos politikai iratok eltűntek. A hazaárulásra vonatkozó iratokat az ügyészség nem küldte át a katonai esküdtbíróhoz.

Török kiballgatása során elmondta, hogy a háború kiörésekor Rómában volt teológiai tanár s egyizben itthon járván, Károlyi bizonyos politikai misszióval bizta meg a leveleket is küldött ki vele Olaszországba. Ez időtől fogva valahányszor visszatért az országba vagy távozott, a határállomásokon meztelenre vetkőztették és elszedett iratait napokig vizsgálták. Később visszatért Magyarországra és katonai szolgálatra vonult be. A csapatánál élelmiszer beszerzésével bízták meg s ekkor történt, hogy egy őrmester sikkasztott, majd öngyilkos lett s bár ellene semmi bizonyíték nem volt, letartóztatták. Ez a letartóztatás csak ürügy volt arra, hogy megközelítsék és már másnap megjelent fogságában egy előtte ismeretlen egyén, aki felszólitotta, hogy adja át a Károlyira kompromittáló iratokat és akkor kap sok pénzt és szabadon elutazhat Svájcba. A következő nap pedig megjelent Károlyi Imre nyílt levele, amely Károlyi Mihályt ha zárolónak jelentette ki. Mikor ő ezt elolvasta, kiszökött a fogságból s a Károlyi-féle iratokat elégette. Erre rájöttek s ekkor születt és két leánytestvérét is letartóztatták és hetekig tartották fogságban, hogy így csikarjanak ki belőle vallomást. Hangoztatja, hogy minden egyéb vád ellene csak ezt a politikai hajsztát leplezte.

A bíróság Török Jánost minden vádtól felmentette és szabadlábra helyezte.

A csehek letartóztatják a sztrájkolókat.

A sztrájk változatlanul tovább tart.

Budapest, febr. 6. (Saját tudósítónktól.) Pozsonyban a sztrájk változatlanul tovább tart. A postát e hó negyedikén cseh tengerészek vették birtokukba s a tisztviselőket letartóztatták. Az eddig letartóztatott emberek száma körülbelül hétszáz, akiket Brünnbe és Prágába akarnak szállítani. Állítólag hat embert felakasztottak. Zach zsupán közölte a munkásokkal, ha huszonnégy óra alatt munkába nem állanak, mindnyájukat internálja és Brünnbe küldi.

Prágából táviratozzák: A polgári lapok jelentése szerint a tót vidéken a sztrájk véget ért. Ezzel ellentétben a Pravo Lidu közli, hogy tegnapelőtt általános munkaszünet volt, azután

a munkások és tisztviselők általános sztrájkja kezdődött.

Csehszágából nagyobb számú munkást és tisztviselőt szállítottak a tót vidékre, hogy

törjék le a sztrájkot.

Az általános sztrájkról — írja a prágai

lap — többféle hír kering, de általános befogás, hogy nem gazdasági, hanem politikai sztrájkról van szó, melyet Budapestről irányítanak és budapesti agitátorok szólnak.

A Pravo Lidu közli, hogy a pozsonyi munkástanács képviselői

felkeresték Hoffmann cseh szociáldemokrata képviselőt

s felkérték, hogy informálja a cseh szociáldemokrata munkásságot a sztrájk okairól. Kifejtették, hogy a sztrájk nem nacionalista, hanem tisztán demokratikus és szociális törekvések szolgálatában áll. Tiltakoztak a polgári szabadságok, köleg a gyűlékezési jog korlátozása ellen és követelték, hogy azokat a személyeket, akik eddig a szabadság jogokat elnyomták,

távolítsák el helyükről.

Esztergomból jelentik: Kiss Sámuel párkányánai tanítót az ottani szociáldemokrata párt vezérét a csehek letartóztatták, mert a sztrájkra vonatkozó röpiratokat osztogatott.

Magyar szociálisták a berni kongresszuson.

Budapest, február 6. (Saját tudósítónktól.) Bernből jelentik: A nemzetközi szociálista konferenciának területi kérdésekkel foglalkozó bizottsága tegnap éjszaka tartotta harmadik ülését, Troelstra elnökletevel. Az ülésen többek közt résztvett Thomas és Mistral, a két francia delegátus is. Troelstra indítványozta, hogy a bizottság tartson állandó üléseket a párisi békekongresszus bekezdéséig.

A magyar delegátusok nevében Biró Dezső szólalt fel és ezt a nyilatkozatot tette:

— Nem megyünk el innen addig, míg döntő határozatot nem hoznak. A berni konferencia fontosabb Magyarországra nézve, mint a párisi. Magyarországot nem lehet szétdarabolni anélkül, hogy új Balkán ne teremtsenek.

Apáthy főköormánybiztos súlyos beteg.

Életben maradásához alig van remény.

Budapest, febr. 6. (Saját tud. táv.) Kolozsvárról jelentik: Apáthy István főköormánybiztos nagyszabású fogságában a románok bánásmódja következtében igen súlyosan megbetegedett, kezelő orvosának véleménye szerint állapota rendkívül aggodalmas, sőt alig van remény, hogy életben marad. A fogoly főköormánybiztosnak állandó ájulási rohamai vannak és állandó szívfájdalmakról panaszkodik.

Öt milliárd nemzeti kölcsön közmunkákra.

Áprilisban megkezdik a közmunkálatokat. A munkanélküliség megszüntetése.

Budapest, febr. 6. (Saját tudósítónktól.) A kormány Magyarország újjáalakítása és a termelés folytonossága érdekében nagyfontosságú elhatározásokat készít elő. A kormány arra törekszik, hogy az egész vonalon megindítsa a munkát és nem munkanélküli segélylyel, hanem munka keresettel tarthassák el magukat az emberek.

A programot az országos munkásügyi tanács fogja végrehajtani. E program szerint a kormány április elején minden ipar és munkaágat magában foglaló közmunkát fog megkezdetni. A közmunkák költsége öt milliárd lesz. A nagy akció költségeit a kormány nemzeti kölcsönből óhajta fedezni.

Az elrendelendő közmunkák terjedelme

olyan nagy lesz, hogy a megejtett számítások szerint a szakképzett munkanélküliek sőt a napszámosok igen nagy része is állandó munkához fognak jutni.

A közmunkák sorrendje még nincs megállapítva, de a legelső, legsürgősebb csoportba fog tartozni a lakásépítés és az állami butorgyártási akció.

Az állam saját számlájára két három egyszerű, de azért művészi izlésű butortípust fog gyártatni és a butorokat több évi részletfizetéssel fogja a közönség rendelkezésére bocsátani. Ezzel egyidejűleg megkezdik a gazdasági gépek és szerszámok tömeges gyártását is.

Román parlamentter vezette Pomerolt Kolozsvárra.

Izgalmas érdeklődés kíséri az angol katonai bizottság minden lépését. Pomerol kapitány a kétoldaltól jövő információk tüze alatt áll s mint teljesen a dolgokon kívül álló ember, abszolút objektivitással nézheti a felmerült vitás kérdéseket.

Küldetése rendkívül fontos, az ő referálása nagy súlytal esik a mérlegbe s a magyar hatóságok, katonák és polgárok egy Debrecenben, mint Nagyváradon megtették kötelességüket, amit a magyar ügy védelme reájuk rótt. Hiszünk, hogy a román vezelő körök is kifogástalan tárgyilagossággal terjesztik eléje panaszait.

A magyar közvélemény nyugodtan várja a dolgok fordulását, még pedig jobbra fordulását.

Sajnáljuk, hogy a megye határán túl nem kísérbettük tovább az angol bizottságot olyan közvetlen beszámolókkal, mint azt eddig tettük. De gondoskodunk róla, hogy egy kolozsvári, mint egész erdélyi szerepléséről, valamint budapesti jelentéséről ki-merítően tájékoztassuk a közvéleményt.

Mint tegnap jeleztük, Kratochwill ezredes és kísérete társaságában Csucsára utazott. Előbb Barátkán meglátogatta a 21. ezred parancsnokságát és

feltűnő jó hatást tett reá a fegyelmezett csapatok fellépése.

Ebből látszik, hogy az entente híhetetlen rossz véleményvel lehet rólunk. A züllettség legalsó fokán képzolnek el bennünket s ha meg is tapsolják a pesti kabarék francia chansonjait, kipusztíthatatlan előítélettel gondolkoznak rólunk.

Pomerol azt hitte, hogy egy zürzavaros milic társaságot talál Barátkán, spárgás puszkákkal, besorozott asszonyokkal, vén honvédekkel felvonuló sereget, amely meg fogja bámulni őt, a kemény militaristát. Ebből a balkáni képből kiábrándították a fiatal katonák, akik a hosszú téli táborozás és hegyi

harcok ellenére is frissen, tisztán és jókedvvel sorakoztak fel előtte. Ruhájukon meglátzott a szabad élet nyoma, arcukat csipte a hideg és a körmük nem fénylett a manikűrözés után, de az angolt éppen ezek az emberi nélkülözések győzték meg arról, hogy

itt egy mélységes emberi felindulás teremtette meg a hadsereget és mikor a magyar tisztek társaságában meglátogatta a csapatokat, csodálattal emlékezett meg a székeleyek nagyságáról, faji erejéről és hazaszeretetéről.

Az ezredparancsnoksággal sokáig tárgyalt, elmondatta magának Erdélyből való kiszorításuk hosszú kálváriáját s aztán, átment Csucsára. Itt déli fél 12 óráig tartózkodott és a helyszínén felvett

jegyzőkönyvekben állította össze a román atrocitásokra vonatkozó adatokat.

Még a reggeli órákban fehér zászlóval utnak indult egy magyar hadnagy Sebesvárra, hogy jelentse a románoknak az angol kapitány és vizsgáló bizottság megérkezését.

A románok déli 12 órakor a mi hadnagyunkkal együtt

küldtek egy parlamentert, egy román főhadnagyot, aki jelentkezett Pomerolnál, hogy rendelkezésre áll s Kolozsvárig elkíséri.

Pomerol kapitány melegen bucsut vett a magyar csapatoktól s autón Hohenlohe herceg és Galdi főhadnagy társaságában elhajtattott Csucsáról.

Kratochwill ezredes ma reggel utazott vissza Debrecenbe.

Nagyszébenből 26 vagon só érkezését jelentették.

Alig pár nappal ezelőtt mutattunk rá azokra a komoly ígéretekre, amelyeknek a beváltása a nagyszébeni román kormányzótanácsot terhelik. Az élelmiszerek erőszakos visszatartása egyáltalán nem szolgálja a közösen féltett és becsült harmonia ügyét. Nagyszébenben mindaddig süket fülekre talált minden biharmegyei kérelem, míg tegnap egy értekezleten Elek Mór bejelentette, hogy

a nagyszébeni kormányzótanács a megye részére 18, a város részére pedig 8 vagon só helyezett kilátásba.

Ez ugyan még nem só, csak ígére, sőt a forgalmi zárok még ennek a megérkezését is kétségessé teszik, de ezután több kilátás van arra, hogy a románok hivatalos organuma végre belátja a közös érdek sürgősségét és intézkedni fog.

A vármegyei közéletmezési bizottság rendszeres ülést tartotta tegnap, amelyen Fráter Barnabás alispán elnökölt és résztvett dr. Katz Béla kormánybiztos főispán is. A bizottság örömmel vette tudomásul, hogy

a város és a vármegye liszt afférje szerencsésen elintéződött és a megye megkapja az Emlia malomban visszatartott 28 vagon lisztet.

Az affér elintézését dr. Katz Béla főispán kezelte, aki oda ha ott, hogy ezt az ügyet simán és minél előbb fejezzék be. A város talált másutt fedezetet a maga szükségletére.

Ezzel a 28 vagonnal azonban még nincs megmentve a vármegye élelméze. A bizottság elhatározta, hogy erélyes felhívást intéz a gazdákhöz, hogy fölöst geiket jelentsek be, egyben megkezdte a Helyteményt, hogy az átvétel iránt intzkezzék.

Hozzávetőleges számítás szerint 600—700 vagonnal szinllhatják a megye helyzeét.

Dr. Katz Béla képte a bizottságot, hogy hűtfüg függessze fel a gazdákhöz intéendő ultimatum kibocsátását, mert hűtfüg közösetekezletet tartanak az övezes Nemzeti Tanácsok és akkor öb reménnyel indíhadják meg az akciót. A bizottság elfogadta a főispán indítványát.

A malmokat ellenőrzés alá helyezik.

A vármegye összes főszolgabírái és a Nemzeti Tanácsok távirati felhívást kaptak, hogy

3 napon belül a megye valamennyi malmát vegyék karöltve szigorú ellenőrzés alá.

Ezzel akarja biztosítani a vármegye azt a számottevő kontingenst, amelyet a malom-vámok jelentenek. Az őrlés mindenütt nagyon szabadon ment már, a vámokat nem tartották nyilván és így igen sok liszt elveszett a köz kárára. A vámokat senki igénybe nem veheti, kiosztani nem szabad.

Elek Mór jelentést tett az avizált 26 vagon sóról, amelyet Dásaknáról küldenek. — Ez azonban nagyon kevés. A vármegyének egy kiosztásra is alig elég, a város pedig legfeljebb négy hónapig élhet belőle.

A Biharszilági Olajipar 300 métermáza petroleumot utalt ki a megyének. A megye nyomban felterjesztéssel élt ez ellen a szűkamarkuság ellen a földművelésügyi miniszterhez. Több mint 120 ezer család és százon felüli nagygazdaság várja üres lámpákkal a petroleumot s ha ezt a 300 mázsát szétosztják, grammok se jutnak egy-egy igénylőre. Végül bejelentette, hogy a vetőmagok pácolásához szükséges rézgalicért szintén felírtak a miniszteriumba, nehogy a nagy politizálás közben elfeledkezzenek erről a fontos anyagról.

Gróf Károlyi József nyilatkozata

a székesfehérvári szerepléséről.

Budapest, febr. 6. (Saját tudósítónktól.) A Politikai Híradó jelenti: Károlyi József gróf a következő nyilatkozatot tette:

— A naplapokban a legkülönbözőbb és legfantasztikusabb hírek jelentek meg rólam. Töbök között ellenforradalmárnak és a reakció egyik vezérének állítottak be. Az én állásfoglalásom csak kritika volt, semmi egyéb, erre eddig Magyarországon tudommal mindenkinek joga volt.

— Azokkal a tendenciózus hírekkel én nem is foglalkozom de egy megállapítást a leghatározottabban visszautasítok. Azt mintha én testvérem, Károlyi Mihály személyét megvetésnek és szégyennek tettem volna ki. Ellenkezőleg: a testvéri szeretetet bennem nem tudja és nem is fogja soha tudni elhomályosítani semmiféle politikai nézeteltérés. Én tisztelen az ő meggyőződését ép úgy, mint ahogy ő is tiszteli az én politikai meggyőződésemet.

Érvénytelen a román szerződés.

Budapest, febr. 6. (Saj. tud. táv.) Gentből jelentik: Párisból megerősítik azt a hírt, hogy a békekonferencia bizottságai érvénytelennek nyilvánítják azt a szerződést, melyet Románia a cárizmus idején kötött Franciaországgal.

Az új Károlyi-párt programja.

Tizenhatodikán lesz a programadó nagygyűlés.

Budapest, febr. 6. (Saját tudósítónktól.)
Budapestről jelentik: A Károlyi-párt e hó 16-án az új városháza közgyűlési termében programadó nagygyűlést tart, amelyen ismertetői fogja az új Károlyi párt programját. A programtervezetet Hock János készíti. A tervezet szerint a program első részében több kiáltvány jellegű, amely az összes befutó irányú pártokhoz szól. Külön kiemeli a kiáltvány a földműves népet és történelmi távlatból emlékezik meg

Károlyi Mihály elnök személyéről, végül hosszabban ismerteti Károlyi elnök programpontjait. A program kimondja, hogy a Károlyi párt a magántulajdon alapján áll, de a nagy vagyonszaporulatokat és hatalmi túltengéseit vissza akarja szorítani a kellő mértékek közé.

A programtervezet még nem került a Károlyi párt direktóriumára elő, ugyancsak nem foglalkozott a direktórium a kormányzó pártok együttműködésének kérdésével sem.

Titkos szerződések hátráltatják a békét.

Rotterdamból táviratozzák: A Daily Mail szerint különösen három titkos szerződés nehezíti meg a párisi békekonferencia tárgyalásainak lefolyását. És pedig: az Anglia Franciaország és Olaszország közt létrejött titkos szerződések az Adriai tenger keleti partvidékéről, mely szerződés a délszláv érdekeket sérti; továbbá az Anglia és Japán közt létrejött titkos szerződés, melynek értelmében az észak ausztráliai szigeteket Japán kapná meg s végül az Anglia és Hedzsasz királya között kötött titkos szerződés, mely Damaszkuszt Hedzsasznak ítéli.

A békekonferencia tárgyalásai.

Amerika és Anglia a hadviselő államok államcsődjéért tartanak. Olasz delegáció emlékirata. Viták a népszövetségről

Budapest, febr. 6. (Saját tudósítónktól.)
A Magyar Távirati Iroda szikratávirata: A békekonferencián pénzügyi szakértők bevonását határozták el, mert a hadviselő államok államcsődjét el akarják kerülni. Amerika és Anglia csupán ebben látják a rend helyreállítását.

Budapest, február 6. (Saját tudósítónktól.) Szikratávirat Párisból: A Cortesi vezetése alatt álló olasz delegáció megegyezett azon emlékirat szövegében, amelyet a békekonferencia elé terjesztenek és amely az egykori Ausztria-Magyarországhoz tartozó adriamenti államok annexiójára vonatkozó olasz fejfogást ismerteti. Ezt az emlékiratot a jugoszláv megbízottak mára várható meghallgatása után teszik közzé.

Budapest, febr. 6. (Saját tudósítónktól.)
A Magyar Távirati Iroda jelenti: A békekonferencia népszövetségi bizottsága hétfőn átnyújtotta Wilson elnöknek azokat a pontokat, amelynek alapján a népszövetség megalakítható. Ezek a következők:

1. A békeszerződésbe semmi olyan rendelkezést nem lehet felvenni, amely ellenkezik a Wilson elnök tizennégy pontjában kifejtett alapevekkel.

2. A népszövetség foglalkozzék a szociális béke kérdésével is, igyekezzen megállapítani az emberséges béke feltételeit.

A további pontok a fegyverkezés korlátozásáról, a fegyverek és hadianyagok eladásának tilalmáról szólnak.

Budapest, febr. 6. (Saját tudósítónktól.)
A Magyar Távirati Iroda szikratávirata a budapesti rádióállomás után:

Amerikai körök véleménye szerint a népszövetség eszméjét komoly veszedelem fenyegeti, mivel a nagyhatalmak ellenkezést fejtenek ki a kényszerítő döntőbíráskodással

szemben. Eddig Wilsonnak nem sikerült e pontban kívánságát elfogadtatni. A jelentés szerint öt nagyhatalom közül négy ellenzi a kényszerítő döntőbíráskodás elvét, csak Amerika foglalt mellette állást. Az eredeti terv, hogy ha a vitába bekezdő nemzetek a döntést visszautasítják, a népszövetség közös kényszerítő eszközöket alkalmazzon.

Az európai hatalmak ellenkezése folytán ez a terv három alternatív megoldásnak ad helyet: a nemzetek választhatnak választott bíróságot, közvetítés és nemzetközi vizsgálat között. Az utóbbi két esetben a határozatok nem kötelezők és nem szükségképpen zárják ki a háborút. Habár a népszövetség a közvetítés vagy vizsgálat után is erővel léphet fel az elégedetlen nemzettel szemben, a népszövetségnek Wilson lelkében élő eszménye ezzel mégis meggyengült, mert a kötelező feltétlen döntőbíráskodás megvalósítása hiányozna.

A népszövetség tervezetére vonatkozó végső megegyezést a többi nagyhatalmak magatartása előzárta, mert az amerikaiak még minden erővel arra törekednek, hogy az eredeti tervet fogadjassák el. A döntőbíráskodás Wilson népszövetségi terveinek sarkpontja s az amerikaiak erős harc nélkül aligha fognak engedni.

A népszövetségi bizottság a múlt éjszaka a Wilson szállóban este 8 óra 30 perckor ülést tartott, amelyen megkezdte a népszövetség terveinek részletes vitáját. A bevezető részt és két szakaszt megvitattak. A szövegre nézve ideiglenesen megegyeztek s a tervezet többi részében is sikerült kifejező határozást tenni. Ugyancsak megvitatták azt a kérdést is, vajon a többi hatalom is kapjon-e képviselőt a bizottságban. A népszövetségi bizottság ma este 8 óra 30 perckor újabb ülést tart.

HÍREK

Berkovits René előadása a naturalista regényről.

A Társadalomtudományi Társulat sorozatos előadásának tegnapi estéjén dr. Berkovits René a naturalista regény eredetéről tartott előadást. A városháza nagyterem zsúfolásig megtelt hallgatósággal és mindvégig feszült figyelemmel kísérték a mélyenjáró és mégis nagyon élvezetes előadást.

Berkovits René a történelmi materializmus alapján mutatta be a naturalista regényt. Kifejtette, hogy a mai gazdasági struktúrából hogyan adódik az a lelki folyamat, amely a naturalista regényt megteremtette. Jellemezte Balzac és Stendhal korfestő műveit, bemutatta azt az utat, amely a régi angol társadalmi regénytől, Dickenstől Zolaig vezet. Végül kimutatja, hogy mennyire befolyásolja a materializmus világlátásunkat és mennyire előtűri a materialista világnézet a szociáldemokráciának.

* Az újságírók szabadszervezete aktuális újságírói ügyben ma délután ülést tart az Újságíró Otthonban.

* A Népszövetségi Hangya igazgatósága ma, pénteken este fél 7 órakor fontos ügyben gyűlést tart, melyen az igazgatóság tagjai megjelenni sziveskedjenek.

* Ipari vállalatok szénegélye. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara közli az érdekeltekkel, hogy a magyar kereskedelmi miniszter 43795-1919. szám alatt rendeletet adott ki, mely szerint az üzemi folyóárra nem kötelezett, anyag, illetőleg tüzelőszertanyag miatt szünetelő motorikus üzemi vállalatok munkásai részére engedélyezett szénegélyekre vonatkozó bérlejtstromok ez évi február hó 10. napjától kezdődőleg mindegyik esetben az elsőfokú iparnáltag részéről történt látogatás után nem a Győsznek, hanem az illetékes kereskedelmi és iparkamarának küldendők meg. E bérlejtstromokban a 385-1919. M. E. sz. rendelet alapján a vállalatokra hártott 25 százalékos részesedés a tényleg teljes segélyösszegeből levontan külön feltüntetendő és külön megjelölendő a segélyösszegnek így fennmaradó az a része, am az állam által terítetik meg. Nagyvárad, 1919. február hó 6. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: Dr. Moskovits József, elnök. Dr. Oláh Béla, titkár.

* Kisiparosok gyűlése. Felkérem a kisiparosok egyesületbe tartozó összes tagokat s az iparügyek iránt érdeklődő iparos tagtársaimat, hogy folyó hó 7-én este 6 órakor az iparügyi elnöklélelés ügyben tartandó értekezleten az „Arany Sas” vendéglő nagytermében minél számosabban megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1919 február 6. Az elnökség.

* Ipartestületi közlemények. Értesítjük a testület kötelekebe tartozó borbély- és fodrász-iparosokat, hogy részükre készülő közölt zsírosszóda és tisztaszesz elosztás folyó hó 7-én, délután 6 órakor a szokott összejöveteli helyen, Szilágyi Dezső utca 5. szám alatt lesz, hol is mindenkori megfelelő edennyel jelenjen meg, mert később jelenkezők igényei figyelembe nem vétetnek. Az elnökség.

* Köszönet. A Nagyvárad Néphivatal elnöksége ezúton is hálás köszönetet mond a La Roche és Darvas egyesült erdőipar részvénytársaság igazgatóságának 100 korona adományáért.

A katolikus ügyek kormánybiztosa a római katolikus papsághoz.

Budapest, február 6. (Saját tudósítónktól.) A Politikai Híradó jelenti: Persian Adám, a katolikus ügyek kormánybiztosa a mai napon a következő feliratot intézte a római katolikus papsághoz:

— A legsúlyosabb órában fordulok figyelmeztető és kérő szóval a római katolikus papsághoz. Mióta hivatalom elfoglaltam, minden igyekezetem odairányult, hogy a forradalom vívmányainak élvezetéből a római katolikus papság ki ne zárassék és hogy a forradalmi átalakulás ne találja magával szemben állónak a katolikus egyházat, annak szolgáit és intézményeit.

Ez a törekvésem eddig üdvös eredményre vezetett és minden reményem megvan rá, hogy a forradalom alapján kialakult új rendszer és a katolikus egyház érdekei között az összhangot állandósítani fogom. Meg kell állapítanom, hogy a köztársasági kormány e reményteljesülésének biztosítékát nemcsak kilátásba helyezte, hanem időközi intézkedéseiben részben már meg is adta.

Ennek dacára következményekre nem számító, lelkiismeretlen agitáció indult meg a forradalom vívmányainak megdöntésére és ha nem is bevallottam, de eredményeiben kétségkívül a régi rendszer helyreállításaira.

Ez az akció első sorban a római katolikus alsópapságot akarja szolgálatába állítani. Óva intem a római katolikus papságot, hogy ebbe a veszedelmes kalandba belemenyjen és ezzel nemcsak sajátjól felfogott egyéni érdekeit, hanem az egyház ügyét is kockára tegye. Tudomásul kell venni és meg kell jegyezni mindenkinek, hogy ha ez a

kocka elvetetett, ennek perdülése sorsdöntő lesz, amelyet visszacsinálni többé soha nem lehet.

Felmerült tehát a kérdés és erre a magyar katolikus papságtól oly választ kérek, melyet lelkiismeretének megvizsgálása után ér el; kérdem: szabad-e az egyház minden érdekét, minden értékét, amelyet eddig a köztársasági kormány is megvédett, kockára dobni a feudális hatalmi törekvések kedvéért?

Az én kötelességem arra figyelmeztetni a katolikus papságot, hogy akkor, midőn az elégedettséget, amely a súlyos viszonyok közt, minden kormányzat alatt felmerült hangzatos jelszavaktól eltelve ápolja, klikkek és pártok kiszámított érdekeit szolgálja, az ezekkel párosult reakció minden mesterkedésétől megszédítve ellenforradalmi akcióban részt venne, ilyen támogatna, egyháza és a maga ügyén ütne halálos sebet.

Legyenek meggyőződve arról, ha itt-ott pillanatnyilag sikert tudnának is elérni a régi reakció vezeterei, nem tagadnák meg a multat és minden ígéretük dacára sem honorálnák a tett szolgálatokat, hanem megmaradna minden a régiben. Megmaradna a katolikus alsópapság abban az alárendelt helyzetben, amely egyaránt szégyene volt a magyar katolikus egyháznak és a magyar társadalomnak.

Igéreték helyett programomra hivatkozom s a magyar katolikus papságtól nem kérek mást, minthogy ellenforradalmi akció szításával és támogatásával a programom megvalósításában ne zavarjon.

A megszállt területeken megindult

az antanttal való kereskedelmi forgalom.

Budapest, február 6. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelentik: Rövid időn belül rendeletet bocsátanak ki, amelyben bizonyos feltételek mellett megengedik a kereskedelmi forgalom felvételét Elzász-Lotharingiával és a volt osztrák-magyar monarchiának a szövetséges csapatok által megszállt területeivel.

A magyarországi román szociálisták távirata a berni kongresszushoz.

Budapest, febr. 6. (Saját tudósítónktól.) A Magyar Távirati Iroda jelenti: A román nemzetközi szocialista frakció a következő táviratot küldte a Bernben ülésző szocialista kongresszushoz:

— Mi Erdély, a Bánság és Magyarország nemzetközi szocialista frakciója melegen üdvözljük a kongresszust, kérve hozzájárulásokat tiltakozásunkhoz, amelyben a civilizált világ előtt tiltakozunk azon borzalmak ellen, amelyeket a román kormány a romániai szocialista mozgalmak ellen elkövetett.

— Tiltakozunk a román kormány ellen, mely elnyomja a román nép gondolat szabadságát.

Bukarest utcáin tücszámra öldösik a

muksásokat, a vezetőket börtönnel és testi-bántalmakkal gyötrik. Kérjük az internacionálét intervencionáljon a román kormánynál: állítsa vissza az alkotmány garanciáit.

Erélyesen tiltakozunk a bánági és erélyi megszálló román csapatok erőszakoskodásai, embertelen bánásmódja miatt. A Bánságban ugyanígy járnak el a szerbek is. Kérjük a kongresszust:

Segítse és támogassa egy független szocialista erélyi és bánági kantonokból összeállított köztársaság megalakítását.

Szívélyelyes üdvözléssel:

Az erélyi, bánági és magyarországi román nemzetközi szocialista frakció.

* Elveszett. A Népszövetség műhelye a vasárnapi előadásán elvesztett egy ezüst óra arany láncsal egy pénztárcában s egy arany láncarkkötő. A megtalálót kéri, hogy ezeket a tárgyakat szolgáltsa be a Katn. Kőr. háznagy hivatalába.

* Hazafias adakozás. A védő csapatok céljaira a Feldheim Testvérek és társai száz pár érmelegítőt és harminc pár kötött lábszárvédőt adományozott. A követező hazafias példát nyújtott nagyváradi cég adományát a Közélelmezési Ügyosztály ruhabizottsága rendeltetési helyére juttatta.

* A vármegyei tisztinyugdíjasok részére 1919. január 1-től kezdődő hatályos drágasági segély 1420-919 alispán szám alatt a nagyváradi állami adóhivatamál kiutaltatott, ezen drágasági segélyek külön nyugtára felvehető. A nyugtákon az életbenléti igazolandó. A fizetési könyvecske bemutatandó. A vidéki adóhivatamál ezen drágasági segély 10 nap muva szüntén felvehető lesz.

* A harcoló katonák számára adakoztak Döry Lajosné 500 kor., Honn Albert szakértői díj helyett 150 kor., mely adományokat hátasan közösen a kormánybiztosi hivatal.

* Az Apologiai kurzust ma délután szokott helyen megtartják.

* Nincs szénsav. Az egyes nyersanyagokban mindjebb érezhető a hiány. Legujabban a szénsavban érezhető hiány, anynyira, hogy a szódavizgyárak ide s tovább kénytelenek üzemüket beszüntetni. A nagyváradi szikvizgyárosok felutaznak Budapestre, hogy a szénsav szállítását kieszközöljék. A szikvizgyárak üzemelését beszüntetése folytán mintegy 40 munkáscsalád esnek el a megéléshez szükséges keresettől.

* Kifosztották a Bonbonier színészeit. Tegnap délelőt ismét szomorú meglepetésre ébredtek a Bonbonier kabaré tagjai. A szinpad ruháit, ahol a színészeknek és arztistandóknak a jelmeze és másféle ruhájuk voltak berakva, ismeretlen tettesek feltörték és teljesen kifosztották. A betörők elvittek minden elvihetőt, úgy, hogy este utcai ruhában kellett fellépni a szereplőknek. Ez más második eset a Bonboniernél. Egy hónappal ezelőtt ugyanez történt és csak több napos nyomozás után került kézre a betörő egy terhelt evőeszköztisztító gyerek személyében. A rendőrség erélyen nyomozási indítást. A kár több ezer korona.

Színház.

A színház műsora:

Péntek: Médi.

Szombat délután: Mágus Miska.

Médit ma játsza el újból Aggházy Melinda, a színház gyönyörű hangú koloratúr primadonnája. Kivüle nagy sikerre tarthat számot ének- és táncszámaival Horváth Nusi, Perényi, Jósika Mici, Gról László. A többi szereplők: Stoll, Madas és Tschöhl apó hálás szerepében Szigeti Jenő.

Az ördög. Szombat este kerül színpadra Molnár Ferenc szellemes vígjátéka Marsányi Miklóssal, a színház ambiciózus tehetséges tagjával. Selyem Cinkát Körössi Juci, az asszonyt Jósika Mici, szemtelen Elizát G. Polgár Mariska, a festőt Váradi Lajos és a férjét Stoll Béla adják.

Görög rabszolga. Békefi Lajos bitünő rendezésében vasárnap este kerül felújításra. A zenekart Váradi Aladár karnagy vezényli. A gyönyörű énekszámokat Aggházy, Jósika, Tóthné, Kozmovszki Tamás és Perényi énekl. Ezenkívül Stoll, Deák és Szigeti jutnak kisebb nagyobb szerepekhez. A III. felvonásban Szigeti Jenő saját kuplival mulattatja majd a közönséget.

URANIA mozgó- színház	6-én Éjféli áruy.
	Hétköznap 1/24, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.

VIGADÓ mozgó- színház	7-én A halálbánya.
	Hétköznap 1/24, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.

APOLLÓ mozgó- színház	7-én Egy tévedt nő naplója.
	Hétköznap 1/24, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.

MOZI.

Szenzációs új műsor premierje várja ma közönségét a Vigadó mozgó. A program csupa újdonság de minden szám közül impozánsan emelkedik ki a Halál bánya című filmtragedia. A bányák titokzatos élete, a föld mélyében dolgozó tömegek szenvedéseinek megrázó erejű története a filmben, amelynek kétségkívül nagy sikere lesz.

KÖZGAZDASÁG

A TOZSDE.

Budapest, febr. 6. (Sajtó tudósítónktól)
Az értékpiacon ma is emelkedtek az árak.
Magyar Hitel 987-996. 4 százalékos
Koronaiáradék 39 25-41 25 Osztrák Hitel
682-696. Jelzálog 502-495. Leszámitoló
638-646 Fkbank 816-825. Agrár 763-748.
Hazai bank 502-513. Rma 967-956. Áll-
tasvasut 995-1017. Kereskedelmi bank
4444-4454 Általános takarékpénztár 705 Hazai
takarékpénztár 18100. Hungária 730-745 Általános
1995-2030. Salgó 1042-1090. Ganz 2940-
2970. Adria 1820. Atlantica 1375-1340.

Főszerkesztő: A szerkesztésért felelős:
FOLLMANN GÉZA. HILF LÁSZLÓ.
Kiadótulajdonos: Szent László-nyomda r.-l.

Nyíltér

LORINCZ ARTHUR
FÜTŐMÉRNÖK

Központi fűtés- és vízvezeték-
berendezési vállalata
Nagyvárad, Uri-utca 5

TELEFON: 15-96.

Eladó
szőlőoltványok

1 és 2 évesek
amerikai és hazai vesszők

Arjegyzéket küld és telepítéseket
vállal: **Molnár Mihály**
Abaujszántó.

Belépési felhívás

a Népszövetségi Hitelszövetkezet
VII-ik évtársulatába.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet 1919.
anuár 1-én VII-ik évtársulatát nyitotta meg.
Az előbbi üzletvek, dacára a nehéz meg-
éhetési viszonyoknak, — igen szép ered-
ményeiket folyták.

Belépni szándékozók üzletrészeket jeyez-
hetnek még most is a hivatalos órák alatt a
szövetkezet helyiségében (Szilágyi Dezső-u.
5. sz. a.). Egy üzletrész heti 20 fillér befize-
tésre kötelez s ki-ki annyi üzletrészt jeyez,
amennyit akar. Felvételi díj üzletrészenként,
20 fillér, 3 év múlva az évtársulat feloszlik
a tagos a befizetett összegét kikapják s
rájuk eső nyereséget is.

A tiszta haszon és nyereség teljes egészé-
ben a tagok között osztatik fel s ki-ki heti
beléje arányában részesedik.

A szövetkezet elfogad betéteket is s azo-
kat legmagasabb kamatlábbal kamatoztatja.
A tagok a befizetett összeg 1/3-öd részéig
a szövetkezettől olcsó kamatra kölcsönt is
kaphatnak, mely 3 év alatt fizethető le. Azon-
felül betáblázásra, értékpapírra, vagy váltóra,
bármily összeg erejéig.

Tőkekamatadót a szövetkezet fizeti.

Bizalommal kérjük a belépni szándékozó-
kat, sziveskedjenek szövetkezetünk helyisé-
gében részjegyeket jeyezni.

Népszövetségi Hitelszövetkezet.

Marcsicsek Ferenc

államilag képesített szőlő-
és borkezelő-kádármester.

Nagyvárad, Pál-u. 3. sz. (Olaszi-rész)

Elvállalok új és ócska hordók ké-
szítését és javítását. Borpince beren-
dezést, borkezelést, bordenítést és
hibás borok preperálását. Szőlő-
telepítéseknél, szőlőfajok megválasz-
tásánál a talaj fizikai összetétele
és fekvése szerint felvilágosítással
szolgállok.

A Sajtó hölgybizottság

könyv és lapterjesztő vállalata:
a Kossuth Lajos-utcai trafikban

ajánlja könyveit és lapjait

Ne vásároljunk könyveket, mi-
előtt szét nem néztünk a Sajtó
hölgybizottság

BIZOMÁNYI ÜZLETÉBEN

Támogassuk ezen új vállalatot!!!

Heti árjegyzék

- Színes ebédőkészlet aranyozás-
sal 12 személyre . . . . . 300.—
- Színes teáskészlet ar.-sal 12 sz.-re 160.—
- Sz. kávékészlet ar.-sal 12 sz.-re 160.—
- Függőlámpa teljesen felszerelve 80.—
- Majolika vízeskancsó színes . . . 20.—
- Majolika virágváza színes virággal 15.—
- Majolika cukordoboz sz. virággal 15.—
- Petroicum asztali lámpa nicket,
felszerelve . . . . . 40.—
- Majolika dohánytartó sz. virággal 15.—

Nippek, figurák, szent Antal és
Mária-szobrok, szenteltvíz tartók.

Eladás nagyban és kicsinyben.
Képkerekezés, ablaküvegezés.

KOMLÓS TESTVEREK

üveg, porcellán, lámpa, diszmű-
áruk, ezüstáruk, konyhafelszere-
lések gyári raktára Nagyvárad,
Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.

Telefon 3-72. Telefon 3-72.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Minden azé ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40 fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apróhirdetéseik díja előre fizetendő.

Likör

és rumkomposztók, Chartreuse, Benediktiner, Allasch, Meggy stb. essentia. Törköly, Szilvórlan, Seprő, Cognac-kivonatok használati utasítással a legfinomabb minőségben kaphatók: **Farkas István „Apolló” drogeriájában, Nagyvárad.**

Francia és angol eredeti parfüm-különlegességek, L'origan, Fleur D'Amour, Safranor, Asta Nielson, Ceur de Janette, Californian Poppy, ugy-szintén az összes virágillatok megérkeztek és dekántként kimérve kaphatók: **Farkas István Apolló drogeriájában.**

Tavaszi

szepők, májfoltok, bőrvörösség, kiütés, miteszerek ellen biztos az IPO-krem. Ára 5 kor. és szappan Vioira átmossa ára 6 korona. Kapható **Farkas István Apolló drogeriájában, Mátyás-utca 7-B.**

Száraz vágott tűzifát

azonnal szállít **Schwartz József és fiai.** Mátyás-utca 26. sz. Telefon: 1563.

Báthory-utca 26 sz. alatt **Fuvarozási vállalatot létesítettem**

Elvállalom árúknak, lakások állomáshoz vagy az állomástól való szállítást, szükség esetén saját száraz raktárban való elhelyezését, továbbá vagon árú beraktározását és szétjlesztését szerény díjazás mellett, mintán raktárban iparvagyony vezet. **Költöztetést** elővigyázattal eszközölök és vidékről vagy vidékre is elvállalok. Szíves pártfogást kér.

Schwartz Jenő
Báthory-utca 26. sz.
Telefon: 15-63.

Ne dobja ki pénztételt ruháért, mert a kintin beváltóruhafestékkel régi ruhadarabjait kicsi pénzért házilag készítheti. Egy levél ára 10 fillér. **Németh Pál** árnykereszt gyógyszerárúháza, a városházánál.

Pényképeszté szerek, papírok, vegyszerek, előhívók stb. kapható **Farkas István „Apolló” drogeriájában, Mátyás-utca 7-B.**

Cipészeknek!

- 1 kgr. la. buzacsíríz — — — K 19:60
- 1 kgr. la. aranycsíríz — — — K 39:20
- 1 kgr. la. folyékony „Argos” csíríz K 8:—
- 1 kgr. la. faszeg 2—15 sz. — — — K 10:—
- 1 drb brassól talpráspoly — — — K 3:80
- 1 drb brassól kireszelő — — — K 3:30
- 1 készl. bőrtalpvédő — — — K 2:50
- 1 drb. vaskapta — — — K 12:80
- 1 készl. acél talpvédő — — — K —:70

Papírvászon és mindenféle cipész-kellékek olcsó napi áron.

ASZTALOSOKNAK!

- 1 kgr. la asztalosnyv — — — K 6:80
- nyugyanaz zsákvételnél — — — K 6:25

SZERELŐKNEK!

- Bőrtárcsa vízvezeték csaphoz
- 100 drb 1/2" esaphoz — — — K 4:80
- 100 drb 3/4" — — — K 6:80
- 100 drb 1" — — — K 9:60

Kereskedőknek megfelelő árengedmény!

Postán utánvét mellett. Portó és csomagolás felszámításával. Gyors és pontos kiszolgálás.
STERN MIKLÓS
Nagyvárad, Zöldfa-utca 9. szám.

Több kisebb nagyobb bérház

ELADÓ.

A vételhez szükséges jelzálogkölcsonöket előnyös feltételek mellett bonyolítja le a

Nagyvárad Takarékpénztár
Teleky-utca 2. sz.

Mocsáry Sándor

törv. bej. cég.

Villany-, gáz- és vízvezeték-szerelő, bronzműves, bádogos, lakatos, műszerész és galvanizáló. Irógép-, kerékpár-, grammofonjavító és nikkelező.

Iroda és raktár: **Zöldfa-utca 8. Telefon 1404.**
Ipartelep: **Szent János-utca 22. Telefon 532**

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 6.

Előnyös összeköttéseink folytán abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy **anuitásos és kamatozó jelzálogkölcsonöket** úgy földekre mint városi bérházakra 15—65 évi időtartamra a legelőnyösebb kamattétel mellett **minden árfolyam levonás nélkül** készpénzben folyósítunk.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság
Nagy-Várad.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű fűzőszalon

NAGYVÁRAD, Nagy Sándor-u. 1.
Parkszálloda épületében

interurbán telefon: 11—53 szám.

A szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűző szállítója.

Tisztításokat és átalakításokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrövidebb idő alatt elkészíttetnek.

ÁLTALANOS TAKAREKPENZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagyvárad, Bémer-tér 2.

Befizetett részvénytőke 1.000.000 kor.

Elfogad takarékbetéteket könyvecskékre és folyószámlára és azt előnyösen kamatoztatja. Leszámítól váltókat. Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsonöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapírokra.

Autójárat a Félixfürdőbe!

Tudvalevőleg a szénhiány miatt a belényes vonat — mely a fürdői közönséget hozza — napjában egyszer indul s csak másnap reggel szállítja vissza az utasokat.

Hogy a fürdőbe jövő közönségnek ne kelljen lemaradnia a túlszűlt vonatról és még aznap vissza is térhessen, Váradról a fürdőig **autójáratot rendeztem.**

A husz személynél többet befogadó automobille hó 12-től kezdve, reggelenként 8 órakor indul a Fekete Sas előtti állomásától s az utasok számára mértén két óránként közlekedik. Kiránduló társaság részére a nap bármely időszakában rendelkezésre áll külön 100 K díjazás mellett.

Viteldij a Félixfürdőig 4 korona! **Fürdőbérlet.**

NAGYVÁRAD VÁROS

VILLAMOS MŰVE

IRODA, RAKTÁR ÉS TELEP: NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

Értesítjük a város t. közönségét, hogy villamos főzőedények, **Wolfram** és egyéb izzólámpák a legolcsóbb árban kaphatók. Telefon rendelésre izzólámpák díjmentesen házhoz szállíttatnak. Elvállalunk villamos világítási és erőátviteli berendezéseket. Egész éjjel ügyeletes szolgálat. **Caillárok**, 1/2 wattos ivlámpapótlók 2000 gyertyafényig. **Villamos motorok** nagy választékban kaphatók. Költségvetéseket díjmentesen készítünk.

A telep telefonja 514.

Főszerelő telefonja 55.